

S'ALFABETU

S'alfabetu impreadu pro iscrìere sa limba sarda est formadu dae 22 lìteras chi benint diretamente dae s'alfabetu latinu:

A B C D E F G H I J L M N O P R S T U V X Z

cunsonantes

Sa **B** si leghet in duas formas diferentes segundu si s'agatat in positzione intervocàlica o est sighida dae una consonante o finas si s'agatat a sa sola.

1. Comente oclusiva bilabiale sonora.
 - a. B: **basu**. Esempru: **bílý** (cz); **besar** (esp); **bacio** (it); **boeing** (eng); **billet** (fr).
 - b. Consonante + B: **arrumbare**. Esempru: **klimbat** (cz); **imbécil** (esp); **combattere** (it); **climbing** (eng); **imbécile** (fr)
2. Comente fricativa bilabiale sonora **[β]**
 - c. Vocale + B: **cuba**. Esempru: ? (cz); **caballo** (esp); ? (ita fr eng)

Sa **C** si leghet in duas formas diferentes segundu sa cumbinatzione cun àteros sinnios gràficos: dìgrafos e grafemas.

1. Comente africada postalveolare surda **[tʃ]**
 - a. C+I+A: **ciarra**. Esempru:
 - b. **Čaj** (cz); **chabola** (esp); **conciare** (it); **chat** (eng).
 - c. C+I+O: **ciuncione**. Esempru:
 - d. **Čokoláda** (cz); **chorizo** (esp); **cioccolato** (it); **chocolate** (eng).
 - e. C+I+U: **ciciu**. Esempru: **čupřina** (cz); **chupito** (esp); **ciuffo** (it); **choose** (eng)
2. Comente oclusiva velare surda **[k]**
 - a. C+A: **caru**. Esempru: **kapr** (cz); **caro** (esp e it); **catch** (eng)
 - b. C+O: **coghina**. Esempru: **kohout** (cz); **corral** (esp); **cosa** (it); **co-worker** (eng)
 - c. C+U: **cuciare**. Esempru: **kuřeci** (cz); **cura** (esp e it); **cool** (eng)
 - d. C+H+E: **chena**. Esempru: **kěžby** (cz); **queso** (esp); **anche** (it); **Kelly** (eng).
 - e. C+H+I: **chiu**. Esempru: **kino** (cz); **quizás** (esp); **chinare** (it); **keys** (eng)

Sa **C**, comente oclusiva velare surda, si sonorizat si s'agatat a cumentzu de paràula sighida dae una vocale.

1. Oclusiva velare surda **[k]**: *chena, casu, còghere, cuntatare, cantare, contare*

etc.

2. Oclusiva velare sonora [g]: sa /g/ena, su /g/asu, pro /g/òghere, pro /g/untatare, pro /g/antare, pro /g/ontare etc.

Sa cumbinazione **C+cunsonante** est semper oclusiva velare surda . esempru: *cramare, cristianu, clonazione, aclamare*, etc.

Custu fenòmenu si realizat casi semper francu cun sa preposizione (a) e sa congiunzione (e): **ando a /k:/enare**, **so mandighende pane e /k:/asu**, etc.

Su motivu de custa etzessione est dadu dae su fatu chi tantu sa preposizione (a) comente sa congiunzione (e) derivant dae sa forma latina (ad) e (et). Sa d e sa t finale latina in sardu s'est pèrdida e duncas non si iscriet e non si pronùntziat ma isceti si assimilat in modu progressivu a cale si siet consonante chi sighet.

Esempru:

- a. Ando **a(d) /k:/enare**
- b. Màngigo pane **e(t) /k:/asu**
- c. Cumpro sos esercìtzios **e(t) /b:/èngio**
- d. so essidu **a(d) /f:/ora**
- e. inoghe b'at gatos **e(t) /c:/anes**

Sa D podet èssere simple o dòppia

Sa **ro**da

Sa pu**dd**a

Cando sa d est dòpia o in su nessu n+d (nd) s'èsitu est cacumenale.
es. anDo, canDo etc.

Sa **F** si s'agatat a cumentzu de paràula, si leghet in duas formas distintas sigundu si est in positzione intervocàlica o si est sighida dae una consonante. Si tratat craramente de unu fenòmenu de allofonia.

1. Comente fricativa labiodentale surda [f] si custa est sighida dae una consonante.
 - a. Consonante + F: **sa fògias**. Esempru: **fazole** (cz); **faro** (esp e it); **fear** (eng); **feuille** (fr)
2. Comente fricativa labiodentale sonora [v] si s'agatat in positzione intervocàlica.
 - a. Vocale + F: **sa fògia**. /**sa'vɔdʒa**. Esempru: **voláni** (cz); **verità** (it); **van** (eng); **viande** (fr)

Sa **G** funtzionat comente sa **C** pro cussu chi pertocat sas cumbinatziões cun sos àteros sinnios gràficos.

1. Comente africada postalveolare sonora [dʒ]

- a. G+E: **g**ente
- b. G+I: **g**irare
- c. G+I+A: **g**iai
- d. G+I+O: **g**iòmpere
- e. G+I+U: **g**iùghere

2. Comente oclusiva velare sonora **[g]**

- a. G+A: **g**ana
- b. G+O: **g**osare
- c. G+U: **g**uante
- d. G+H+E: **g**herra
- e. G+H+I: **g**hia

Sa **H** in sardu non rapresentat perunu sonu, ma unu signu diacrìticu chi diferèntziat sa pronùntzia de sas cumbinatzones cun àteros sinnios gràficos de s'alfabetu. C+H = oclusiva velare surda.

Sa **L** podet èssere simple e dòpia

sa pala
sa balla

Sa **M** podet èssere simple e dòpia

Sa mama
S'immortalidade

Sa **N** podet èssere simple e dòpia

Su pane
Sa pinna

Sa **P** si s'agatat a cumentzu de paràula, si leghet in duas formas distintas sigundu si est in positzione intervocàlica o si est sighida dae una consonante. Si tratat craramente de unu fenòmenu de allofonia.

3. Comente oclusiva bilabiale surda si custa est sighida dae una consonante.

Cunsonante + P: **sas Penas**.

4. Comente oclusiva bilabiale sonora si s'agatat in positzione intervocàlica.
Vocale + P: **sa /β/ena**.

Sa **R** podet èssere dòpia o simple

Sa cara
Su carru

Sa **S** podet èssere dòpia o simple

su casu
su passu

Sa **T** si s'agatat a cumentzu de paràula, si leghet in duas formas distintas sigundu si est in positzione intervocàlica o si est sighida dae una consonante. Si tratat craramente de unu fenòmenu de allofonia.

5. Comente oclusiva labiodentale surda si custa est sighida dae una consonante.
Cunsonante + T: **sos Tontos**.

6. Comente oclusiva bilabiale sonora si s'agatat in positzione intervocàlica.
Vocale + T: **su (d)ontu**.

Sa **V** est una cunsonante chi no at trasformatziones importantes pro èssere considerada in custu cursu.

Sa **X** benit impreada in sos topònimos e sambenados de sa variedade campidanesa

Sa **Z** podet èssere dòpia o simple a livellu acùsticu

1. comente [dz] Sa zona
2. comente [ts] sa tzitade